

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра обліку і оподаткування

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

*Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

ПОЛТАВА 2023

УДК 657

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. м. Полтава, 30 – 31 березня 2023 р. Полтава, 2023. 845 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету:

КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету:

ЛЕГА ОЛЬГА – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

МАЛИШКІН ОЛЕКСАНДР - д.е.н., професор, САРА, експерт з обліку та оподаткування

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н, професор кафедри бухгалтерського обліку, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА ТЕТЯНА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету

КАРПОВА ВЛАДА - к.е.н, доцент кафедри митної справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ПРИЙДАК ТЕТЯНА– к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

РИЛЄЄВ СЕРГІЙ - к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування Чернівецького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

Конференція присвячена пам'яті видатного науковця, Заслуженого працівника вищої школи Української РСР, професора Дмитра Мусійовича Фесенка. У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розміщено результати досліджень вітчизняних науковців, присвячених актуальним проблемам та перспективам розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством.

© Автори, 2023

© Кафедра обліку і оподаткування, 2023

© Полтавський державний аграрний університет, 2023

ШКУЛЬ С.В., здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ТЮТЮННИК С.В.**, к.е.н., доцент,
 професор кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ В УКРАЇНІ

Актуальність. Одним з головних напрямків зовнішньоекономічної діяльності в Україні є торгівля. Це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та інших держав, яка полягає в посередництві між виробниками та споживачами стосовно здійснення угод купівлі-продажу товарів та послуг.

Результати дослідження. Зовнішньоекономічні торгівельні операції суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України можна поділити на експортні – вивезення (продаж) товарів та послуг, вироблених на території України, споживачам інших держав, та імпорتنі – ввезення (купівля) товарів та послуг, вироблених на територіях інших держав, українським споживачам. Структура зовнішньої торгівлі з роками змінюється. У 1993 році Україна проводила зовнішньоторговельні операції з партнерами із 180 країн світу, у 2001 році число країн збільшилось до 193. Станом на 2021 рік Україна здійснювала зовнішньоторговельні операції з партнерами із 235 країн світу. Це свідчить про позитивну тенденцію у розвитку зовнішньоекономічних торгівельних відносин нашої країни [1, 3]. Загальна структура зовнішньої торгівлі України змінилась за останні 20 років. За географічним чинником найбільші поставки товарів у 2001 році здійснювались до Російської Федерації (22,6% від загального обсягу експорту), Туреччини (6,2%), Італії (5,1%), Німеччини (4,4%), США (3,5%), Китаю (3,3%), Польщі (3,1%), Угорщини (2,9%). У 2001 році частка експорту до країн СНД (більшою мірою до Російської Федерації) та імпорту з них складала відповідно 4639,0 млн. дол. США та 8821,0 млн. дол. США, а до країн Європейського Союзу (ЄС) – 5167,6 млн. дол. США та 4525,9 млн. дол. США. За цими даними можна побачити, що експорт в країни ЄС переважав на 5,4%. Причиною цього була відсутність цілеспрямованої інтеграції до ЄС, пасивна позиція влади щодо створення конкурентоспроможного національного виробника, товари якого були б затребувані на європейських ринках. Тому, здобувши незалежність, ми ще певний час були залежні від Росії в економічному аспекті, але намагалися знаходити партнерів з інших країн світу. Товарна структура експорту України в 2001 році мала чітко виражений сировинний характер. Найбільшу частку в товарному експорті займали: неблагородні метали та вироби з них (41,32% від загальної обсягу експорту), мінеральні продукти (10,76%), машини, устаткування та механізми (10,54%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (9,09%), сільськогосподарська продукція (7,05%, в тому числі живих тварин та продукції тваринництва – 2,79%, продукти рослинного

походження – 4,26%) [2, 3, 5].

Географічна структура товарного імпорту в 2001 році показала, що найбільші надходження здійснювались з Російської Федерації (36,9% від загального обсягу імпорту), Туркменістану (10,5%), Німеччини (8,7%), Казахстану (4,5%), Польщі (2,9%), США (2,9%), Білорусі (2,6%), Італії (2,6%). Якщо експорт (у вартісному виразі) до ЄС був більшим на 5,4%, ніж до країн СНД, то імпорт з СНД більший аж на 32,2% від імпорту з ЄС. Це видно навіть з географічної структури (в переліку імпорт з країн, що входили до Співдружності Незалежних Держав, переважав імпорт з країн ЄС та Західного світу). Товарна структура імпорту більшою мірою складалася з енергоносіїв та сировини. Найбільшу частку в товарному імпорті займали: паливо мінеральне, нафта та продукти її переробки (39,64% від загального обсягу імпорту, в тому числі, природний газ – 20,84%, нафта сира – 13,35% та інше), машини, устаткування та механізми (15,07%), продукція хімічної промисловості (7,14%), текстиль та текстильні вироби (4,10%) [2, 3, 5].

Станом на 2021 рік структурна ситуація зовнішньої торгівлі України відрізняється від ситуації 2001 року. За географічним чинником найбільші поставки товарів були здійснені до Китаю (11,8% від загального обсягу експорту), Польщі (7,7%), Туреччини (6,1%), Італії (5,1%), РФ (5%), Німеччини (4,2%), Ізраїлю (3,7%), Нідерландів (3,3%). Українські виробники переорієнтувались на європейський ринок. У 2021 році частка товарного експорту до країн ЄС та імпорту з них відповідно склала 26794,7 млн. дол. США та 28946,1 млн. дол. США, а до країн СНД – 7231,4 млн. дол. США та 12853,8 млн. дол. США. Отже, експорт до країн ЄС та імпорт з них становить більше, ніж до країн СНД відповідно на 57,5% та 38,5%. Товарна структура експорту України зазнала змін. Найбільшу частку займають: недорогоцінні метали та вироби з них (23,5% від загального обсягу експорту), продукти рослинного походження (22,8%), мінеральні продукти (12,4%), жири та олії тваринного або рослинного походження (10,3%), машини та обладнання (7,7%), готові харчові продукти (5,6%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей (4,1%) [4, 5].

Географічна структура товарного імпорту в 2021 році показує, що найбільші надходження здійснювались з Китаю (15,1%), Німеччини (8,6%), Російської Федерації (8,4%), Польщі (6,8%), Білорусі (6,6%), США (4,6%), Туреччини (4,5%). Станом на зараз країни-експортери газу, які були актуальні в 2001 році, не увійшли в першу десятку за часткою товарного імпорту України (Казахстан, Туркменістан) або ж їх частка в імпорті значно зменшилась (Російська Федерація). Зросла частка товарного імпорту до країн Європи, а лідером у придбанні товарів українських виробників став Китай. Найбільшу частку в товарному імпорті складають: мінеральні продукти (20,6% від загального обсягу імпорту), машини та обладнання (19,5%), продукція хімічної та пов'язаною з нею галузей (13,4%), засоби наземного транспорту (9,7%), полімерні матеріали (6,6%), чорні метали та вироби з них (6%), готові харчові

продукти (4,9%) [4, 5].

Висновки. Таким чином, бачимо, що за 20 років географія товарного експорту та імпорту змінилась в позитивний бік. В 2021 році українські виробники стали набагато менше експортувати товарів до країн СНГ, ніж в 2001 році, а більше до Китаю, країн ЄС та США. Така ж ситуація склалась щодо товарного імпорту в Україні. Це говорить про спрямування українських виробників товарів до співпраці з розвинутими країнами світу. Україна освоює нові ринки збуту та придбання товарів. Цим самим наша країна позбувається залежності від ринку РФ, яка існувала в СРСР та перші роки після проголошення незалежності. Відбулися значні зміни в товарній структурі. Розширився спектр товарів на експорт та імпорт. На провідних позиціях товарного експорту з'явилися продукти рослинного походження, жири та олії, готові харчові продукти. Україна станом на зараз не є суто експортером чорних металів, як це було в 2001 році (адже їх частка в товарному експорті значно переважала над іншими товарами). Зменшилась частка імпорту мінеральних продуктів. Більшою мірою це пов'язано зі зменшенням імпорту природного газу з країн СНГ. Натомість, в 2021 році частка імпорту наземного транспорту, полімерних матеріалів та готових харчових продуктів зросла так, що ці товари увійшли в першу десятку імпортних товарів України. Це є позитивним фактором, адже свідчить про розширення партнерських зав'язків з виробниками різних країн світу за рахунок урізноманітнення асортименту імпортних товарів.

Введення воєнного стану в Україні з 24.02.2022 року внесло відповідні зміни і в здійснення зовнішньоекономічних операцій. За даними Міністерства економіки України, у зв'язку з агресією росії лише у березні 2022 року експорт українських товарів скоротився удвічі, імпорт – більш ніж утричі порівняно з даними за лютий 2022 року. Починаючи з кінця 2015 року в Україні діє заборона ввезення багатьох, проте не всіх, товарів походженням з росії. І лише з квітня 2022 року Кабмін заборонив імпортування всіх без винятку товарів з країни-агресора (постанова № 426). Під час дії воєнного стану для банків встановлено обмеження, які наведені в постанові Правління Нацбанку №18 від 24.02.2022 р. Зокрема, за нормами п. 17 цієї постанови, уповноваженим установам (банкам, фінансовим компаніям) забороняється здійснювати будь-які валютні операції: з використанням російських та білоруських рублів; учасником яких є юридична або фізична особа, яка має місцезнаходження в російській федерації або в Республіці Білорусь; для виконання зобов'язань перед юридичними або фізичними особами, які мають місцезнаходження (зареєстровані/постійно проживають) в російській федерації або в Республіці Білорусь. Розрахунки за ЗЕД-контрактом мають проводитись виключно через банки.

Список використаних джерел:

1. Зовнішня торгівля України. Українська Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення 12.03.2023).

2. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: навч. посібник. URL: https://pidru4niki.com/1399090851064/ekonomika/mizhnarodna_ekonomika_v_pitannyah_ta_vidpovidyah (дата звернення 12.03.2023).
3. Козик В.В., Пайкова Л.А., Даниленко Н.Б., Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2002. 406 с. URL: <https://buklib.net/books/21990/> (дата звернення 12.03.2023).
4. Сологуб І. Географія зовнішньої торгівлі України. URL: <https://voxukraine.org/geografiya-zovnishnoyi-torgivli-ukrayiny/> (13.03.2023).
5. Статистичні дані України. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 13.03.2023).

МУЗИЧЕНКО М.В., Науковий керівник – КРИШТАЛЬ Г.О.	
ВНУТРІШНІЙ АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ.	213
МУКОВОЗ В.С., Науковий керівник - ЛЕГА О. В.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТВАРИННИТЦВА.....	216
НАУМЕНКО К.М., Науковий керівник – СКИБА Г.І.	
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	219
НЕГЛЯДЮК В. О., КУЗУБ М.В.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	222
НЕСТЕРЕНКО І.В.	
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	226
ОЛЕКСІЄНКО Т. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРВИННИХ ДОКУМЕНТІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	229
ОХРІМЕНКО Ю.О., Науковий керівник – СКИБА Г.І.	
УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	232
ПАШИННИЙ А.В., Науковий керівник – ПРИСТЕМСЬКИЙ О.С.	
РАЦІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ОБ'ЄКТИВНА ПЕРЕДУМОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.	235
ПЕНЮТА Ю. Б., МОКІЄНКО В. В., Науковий керівник – ЛПСЬКИЙ Р. В.	
МЕТОДИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	237
ПЕНЯК Ю.С., ПЕЛИХ Д.О.	
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	240
ПИЛИПЕНКО С. М., БУДИНКЕВИЧ О. М.	
КЛАСИФІКАЦІЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	242
ПИЛИПЕНКО С.О., Науковий керівник – ЦІМОШИНСЬКА О.В.	
ГАРМОНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ.....	245
ПІСКУН Є.В., ГОРБАНЬ А.А., МІРОШНІЧЕНКО Є.М.	
Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В.	
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ..	248
ПКУЛЬ С.В., Науковий керівник – ТЮТЮННИК С.В.	
СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ В УКРАЇНІ.....	251

Наукове видання

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

*Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

30 – 31 березня 2023 р.

м. Полтава

Відповідальна за випуск, головний редактор: Лега О. В., к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування

Комп'ютерна верстка: Лега О. В., к.е.н., доцент, професор кафедри
обліку і оподаткування

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за
підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
галузевої термінології, інших відомостей.

